

RI TOB'I'AS

Keb' oxib' tzij puwi' ri uwuj ri Tob'i'as

We jun wuj ri', kraj nelo xtz'ib'ax pa ri ch'ab'al Arameo, k'atek'ut xuwi' kach'ob' uwach pa jun wuj che tz'ib'am pa ri ch'ab'al griego. Ri katzijoxik pa ri wuj Tob'i'as, kuk'utu che man xa ta jun wuj, xane k'ya taq wuj.

Ri wuj kuch'a'o che k'o jun ja winaq ajjudi'o pa jun kaxlan ulew che are ri Ninive e ri jun anjel Rafael (che kub'ij: Ri Dyos kakunanik) k'o ruk', kerachi'laj ri jun ja winaq ri'.

Ri wuj are kuk'utu che rajawaxik ri ch'awem ruk' ri Dyos, rajawaxik ri uya'ik ri pwaq chkech ri emeb'a'ib' e rajawaxik kemuqik ri kaminaqib'.

RI TOB'IAS

Ri Tob'ias

¹Ucholajil uk'asemal ri Tob'it, uk'ojol ri Tob'iel, uk'ojol ri Anani'el, uk'ojol ri Adu'el, uk'ojol ri Gab'a'el, che rija'al ri Asi'el, e che k'o pa ri ujuq'at ri Neftali, ²pa taq ri uq'ij ri Salmanasar, rajawinel ri Asiri'a, ri Tob'it, xk'am ub'ik pa ri Tib'e, che k'o pa ri uk'aj uxkut ulew chrech ri Kades-Neftali, pa ri juyub'alaj Galile'a, puwi' uloq ri Hasor, chrij ri b'e kb'e pa ri relb'alq'ij, e pa ri urox uxkut kaj chrech ri Sefat.

Ri jun winaq che xk'am ub'ik pa jun kaxlan ulew

³Ri in, in Tob'it, inb'ininaq pa taq b'e che qastzij b'e e in b'ininaq pa suk' taq chak pa ronojel nuk'asemal. Nuya'om pwaq chkech ri ewachalal e chkech ri enuwinaq che junam uj k'o kuk' pa ri kaxlan ulew Ninive, pa ri kamaq' ri e'ajsiri'a. ⁴Aretaq chi' ri in, in ala che in k'o na pa ri wulew, ri rulew ri Isra'el, konojel ri ujuq'at ri nutat Neftali, xkiya' kan ri rachoch ri David e ri Jerusalem, ri tinimit che cha'om chkixo'l konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el, arech chila' kchi'x wi ri tab'al taq toq'ob'; che chila' yakom e tyoxrisam wi ri Nim Rachoch ri Dyos, kech konojel mayilq'ijisaq kepetik. ⁵Konojel ri ewachalal e konojel ri rachoch ri nutat Neftali, kkichi'j tab'al taq toq'ob' chrech ri jun alaj ama' wakax xutz'aq ri Jerob'o'am, rajawinel ri Isra'el, pa ri Dan, pa ronojel taq juyub' k'o pa ri Galile'a.

⁶K'i taq mul xuwi ri in xinb'e pa ri Jerusalem, rumal rech ri jetaq nimaq'ij, jeri' jacha pa junalik ktaqanik ri pixab' chkech konojel ri Isra'el. Chi aninaq kinb'e pa ri Jerusalem, aretaq chi' k'o chik ri nab'e taq uwach ri tiko'n e ri nab'e taq kal ri chikop, ri ulajuj uch'aqapil ri numeb'il e ri nab'e usokaxik kij ri chij. ⁷Ri in xinjach weri' chkech ri echuchqajawib', che e'uk'ojol ri A'aron, arech kokisaxik pa ri tab'al toq'ob'. Kinya chkech ri e'ajlevi, che tajin kkib'an ri kipatan pa ri Jerusalem, ri ulajuj uch'aqapil ri amaja', ri triko, ri jetaq olivo, ri jetaq granada e ri nik'aj taq uwach che' chik. Kinwesaj chi ruk' ri pwaq ri ukab' ulajuj uch'aqapil, rech ri waqib' junab', e kinb'ek che usachik pa ri Jerusalem, ronojel taq junab'. ⁸Kinjach ri urox ulajuj uch'aqapil chkech ri emminorib', chkech ri emalkan ixoqib' e chkech ri ekaxlan winaq che ejeqel chixo'l ri e'ajisra'el; kink'am ub'ik weri' chkech e kinjach chkech chi pa taq ox ox taq junab'. Kqatij qawa ruk' weri', jeri' jacha kub'ij ri Upixab' ri Mo'ises e jeri' jacha ri xub'ij ri Deb'b'ora chwech, ri unan ri qatat Anani'el; rumal rech che xkam ri nutat e in minor xinkanaj kanoq. ⁹Aretaq chi' ri in, in achi chik, xink'uli' ruk' jun ixoq ub'i Ana, ri are' wachalal; e ruk' ri are' xk'o'ji' jun nuk'ojol che xinkoj ub'i Tob'ias.

¹⁰Aretaq chi' xk'ulmatajik che xek'am ub'ik ri winaq pa ri Asiri'a, xoquje' xink'am ub'ik ri in, e xinopan pa ri Ninive. Konojel ri ewachalal e ri ewija'al, kkitij ri kiwa ri winaq che man junam ta qakojonik kuk'; ¹¹k'atek'ut, ri in xinq'il wib' che utijik e man k'o ta xintijo ri kiwa ri winaq che man junam ta qakojonik kuk'. ¹²Rumal rech che ri in, qastzij kna'taj ri Nudyos chwech ruk' ronojel wanima', ¹³ri Nimalaj ub'antajik xub'an utzil chwech chuwach ri Salmanasar, e xa jek'uri', xinuxik in rajchak ri are'. ¹⁴Xinq'ax ub'ik pa ri Medi'a, e chila' xinwilij ri jastaq rech chi k'ate' na xkamik ri are'; e ri in xinkoj pa ri rachoch ri Gab'a'el, uk'ojol ri Gab'ri, che jeqel pa ri Ragues rech ri Medi'a, jun koxtar saq pwaq che rajil lajuz talentos.

¹⁵Aretaq chi' xkamik ri Salmanasar, are ri uk'ojol Sennakerib', xkanaj kan pa uk'exwach; pa ri rajawinik ri are', xaq keb' k'o wi chik ri b'e kb'e pa ri Medi'a e man loq' ta chik xinb'e chi jumul jela'. ¹⁶Pa taq ri uq'ij ri Salmanasar, ri in sib'alaj xinya' pwaq chkech ri enuwi'aq che ewachalal, ¹⁷xinya' ri nukaxlanwa chkech ri kenumik e ri watz'yaq chkech ri ech'analik; e we xinwilo ri ub'aqil jun nuwinaq che kaminaq e k'yaqom kanoq chrij uloq ri utapya ri Ninive, ri in xinmuqu. ¹⁸Xoquje' xe'inmuqu ri xe'ukamisaj ri Sennakerib'. Aretaq chi' chi xanimaj uloq pa ri Jude'a, aretaq chi' ri Ajawinel rech ri Kaj xuk'ajisaj uwach ri are', rumal ri yoq'b'al xub'an chrech ri Dyos. Ri Sennakerib', ruk' uq'aq'al royowal, ek'i e'ajisra'elita xe'ukamisaj. Ri in, xinjik' ri kaminaq kib'aqil e xe'inmuqu. Ri Sennakerib' xe'utzukuj e man xe'uriq taj. ¹⁹Jun winaq ajnive, xb'e che ukojik tzij chwij ri in chuwach ri ajawinel, che in ri xe'inmuquwik pa awatalik. Aretaq chi' ri in xinweta'maj che ri ajawinel reta'm weri', e che tajin kinutzukuj arech kinukamisaj, xinhib'ij wib' e xinanimaj ub'ik. ²⁰Xmaj ub'ik chwech ronojel ri numeb'il; man k'o ta jun jas uwach xkanaj kanoq che mata xkanaj rech ri uq'inomal ri tinimit; xuwi xkanaj kan wuk', ri wixoqil Ana, e ri nuk'ojol Tob'i'as.

²¹Maja' kok'ow kawinaq q'ij che xb'antaj weri', ri ekeb' uk'ojol ri ajawinel Sennakerib', xkikamisaj ri are', k'atek'uri', xe'animaj ub'ik pa ri taq juyub' Ararat. Are ri uk'ojol Asarjaddon, xkanaj kan pa uk'exwach. Ri Ajikar, uk'ojol ri wachalal Ana'el, ri are' che are tak'al chuwach ri upwaq ri ajawib'al, xa jek'uri' k'o puq'ab' ronojel ri uq'inomal. ²²Ri Ajikar, xch'aw panuwi' e xa jek'uri' xinkowin xinb'e chi jumul pa ri Ninive. Ri Ajikar, ojer kanoq, are nab'e ajpajal amaja', are chajinel chrech ri t'iqb'al, tak'al chrij ri pwaq aretaq chi' k'o ukowinem ri Sennakerib', rajawinel ri Asiri'a, e ri Asarjaddon xujeqeb'a' chi na ri are' pa ri reqle'm. Ri are' wachalal, wikaq' ri are'.

Ri jun moy winaq

²¹Pa ri rajawib'al ri Asarjaddon, loq' xintzalij pa ri wachoch, e xtzalijisaj chwech ri wixoqil Ana e ri nuk'ojol Tob'i'as. Pa ri qanimaq'ij Pentekostes (nimaq'ij rech ri jetaq xmano), xsuk'umax chwech jun utzalaj wa'im rech chaq'ab'. Ri in xinkub'i'k che utijik ri nuwa, ²aretaq chi' xk'am uloq ri wa chwech cho ri mexa, xinb'ij chrech ri nuk'ojol Tob'i'as: «Jat ja'tzukuj uloq chkixo'l ri eqachalal che xek'am uloq pa we kaxlan ulew rech Ninive, jun meb'a' winaq che kna'taj na ri Qajawxel chrech, chak'ama' uloq waral arech kwa' quk' uj. Katinwe'yej na chi k'ate' na kattzalij uloq nuk'ojol». ³Ri Tob'i'as kel ub'ik che utzukuxik jun meb'a' chkixo'l ri eqachalal, k'atek'ut, aretaq chi' xtzalij uloq, xub'ij chwech: «¡Nutat!». Ri in xinb'ij chrech: «¿Jas uwach nuk'ojol?», kub'ij: «Nutat, chanim ri', xkamisaxik jun qawinaq, xjitzaxik, k'atek'uri', xk'yaq kanoq pa ri k'ayb'al e k'o nan chila' chanim ri'». ⁴Chi aninaq xinwa'lijik, e xinya' kanoq ri nuwa, xinw'alisaj ri kaminaq achi pa ri k'ayb'al, e xinya kanoq pa jun ja, e xinweye'j che kqaj ri q'ij arech loq' kinmuq ri are'. ⁵Xintzalij uloq, xinch'aj wib' e kinb'isonik xintij ri nuwa, ⁶xna'taj chwech ri tzij xub'ij ri Amos, q'axel utzij ri Dyos, puwi' ri B'etel:

*Ri jetaq inimaq'ij kk'extaj na ri' pa oq'ej
e ri jetaq ib'ix kk'exta j na ri' pa k'isb'al k'u'x.*

⁷K'atek'uri' xinoq'ik. Aretaq chi' xqaj ri q'ij, kinb'ek che uk'otik jun jul e xinmuqo ri jun kaminaq. ⁸Ri enuk'ulja ketze'n chwij e kkib'ij: «¡Utz b'a chrech! Man k'o ta kuxib'ij rib'» (Tzij nak'ut che rumal che kinb'an weri', jumul chi kanoq xa'jawaxik xinkamisaxik). «Ri nab'e kanoq, man loq' ta chik kanimaj; e kamik ri' kumuq chi jumul jun kaminaq!»

⁹Aretaq chi' chaq'ab' chik, xinatinik e xinb'e cho ri uwaja, xinq'oyi' ukoq cho ri tapya e rumal rech che sib'alaj q'aq', ri in man nuch'uqum ta nuwach, ¹⁰ri in man weta'm taj che ajsik puwi' ri tapya ek'o uloq ejupuq taq b'uq. Xtzaq uloq miq'in kiki's pa ri nuwoq'och; e xub'an saqpe'r ri nupalaj e xinbe' kuk' ri e'ajkunanel arech kinkikunaj. K'atek'ut, aretaq chi' kinkoj ri kunab'al chrech, man kink'ay ta chik rumal ri jetaq saqpe'r kk'iy cho ri nupalaj, e xinb'an kan moy. Ri in, kijeb' junab' xinkanaj kanoq in moy, konojel ri ewachalal kemayow wuk'; e ri Ajikar keb' junab' xinutzuqu, chi k'ate' na xq'ax pa ri Elima'ide.

¹¹K'atek'uri', rumal weri', ri wixoqil Ana, rajawaxik xutzukuj uchak, kub'atz'ij ri risimal chij e kub'an jetaq kem, ¹²e ku'jacha' chkech ri ketow chrech e kkitoj ri uq'ij. Pa ri wuqub' q'ij chrech ri ik' Dystros, xuk'is jun kem e xujach'a chkech ri xetow chrech. Xkitojo ronojel ri uq'ij, xoquje' xkiya' uloq chrech jun alaj ama' k'isik', rech jun wa'im. ¹³Aretaq chi' xtzalij uloq cho ja; ri alaj ama' k'isik' xumajij winik, ri in kinsik'ij ri wixoqil e kinb'ij chrech: «Jawi' xpe wi ri alaj ama' k'isik' ri'? ¿La xa xawelaq'aj? Chatzalijisaj b'a' chkech ri erajaw, ri uj, man loq' taj kqatij jun jas uwach che xa elaq'am». ¹⁴Ri are' kub'ij chwech: «¿Xa xsipax uloq chwech ruk' ri tojb'al nuq'ij!». K'atek'uri', ri in man xinkoj ta ri utzij ri are', e xintaqanik arech kutzalijisaj ri jun k'isik' chkech ri erajaw, e xpe woyowal chrech ri are'. K'atek'uri', ri are' kub'ij chwech: «¿Jawije' k'o wi ri jetaq sipanik kab'ano e ri utz taq achak kab'ano? ¿Konojel winaq chi keta'm ri jetaq ach'akom!».

³Ri wuxlab'al sib'alaj k'ax k'olik, kink'is nuk'u'x e kinoq'ik, xinchaple'j ri nuch'ab'al ruk' k'isb'al k'u'x:

²Ri at, at suk' Ajaw,
e suk' ronojel ri achak kab'ano.
Qastzij e toq'ob'isab'al
wach ronojel ri ab'e
e at ri at q'atb'altzij cho ri uwachulew.

³Kamik ri', Ajawxel,
chinana'tisaj b'a e chinawila' uloq.
Mak'ajisaj nuwach
rumal ri jetaq numak,
e rumal ri jastaq uwach
che ri in man weta'm taj,
on rumal ri jastaq uwach
che man keta'm ta ri enutat.
Ri e'are' xemakun chawach.

⁴Ri e'are' man xkinimaj
taj ri jetaq ataqanik;
e xujaya chuwach ri elaq',
chujajach ub'ik arech kujk'am
ub'ik pa jun chik tinimit
e chuwach ri kamikal,
chuwach che kujtzijoxik, chuwach ri
tze'b'al qawach kkib'an konojel
ri winaq, che xujajab'uj uloq chkixo'l.

⁵K'atek'uri', qatzij nak'ut Ajawxel,
che ronojel ri q'atojtzij kab'ano,
taqal chrij ri numak nub'anom

e ri kimak ri enutat.
 Rumal rech che man xqab'an
 taj ri xattaqan chech,
 chawach at, man xujb'in ta
 pa ri saqalaj tzij.
⁶E kamik ri', chab'ana' b'a'
 chwech ri kawaj ri at,
 e chak'ama' ri nuk'aslemal:
 arech ri in ksach ub'ik nuwach
 cho ri uwachulew
 rumal rech che are utz wa'
 chwech kintzalij pulew.
 ;Are utz kinkamik chuwach
 che kink'asi'k.
 Ri in tajin kinq'i' ri nuk'ixb'al
 e sib'alaj tajin kinriq k'ax!
 Ajawxel, kinwe'yej in,
 che kattaqan ri' ri at
 arech kto'taj nuwach
 chuwach we k'ax ri'.
 Chaya' b'a alaj chwech arech kinb'e
 pa ri junalikaj k'olb'al,
 masutuj apanoq ri awachb'al
 chnuwach, Ajawxel.
 Xane are utz ri' chwech kinkamik
 chuwach che k'o sib'alaj k'ax
 pa ri nuk'aslemal,
 e man kiwaj ta chik kinto
 che kinyoq'ik.

Ri ixoq Sarra

⁷Chi pe jun q'ij ri', ri Sarra, umi'al ri Ragü'el, ri are' che jeqel pa ri Ektab'ana pa ri Medi'a, xoquje' ri are' xyoq'ik rumal jun chkech ri umokom ri utat. ⁸Ya'om chi ri are' wuqub' mul pa k'ulanem, e ri Asmode'o, ri itzel k'axtok' che k'o chkixo'l ri itzel, xe'ukamisaj chkijujunal ri achijab', aretaq chi' maja' kek'uli'k. E ri mokom kub'ij chrech: «;At ri ke'akamisaj ri e'awachajil! Eq'axinaq chi ewuqub' achijab' che xatya' chkech, e man k'o ta jun kanajinaq kan awuk'! ⁹;Ri at kak'ajisaj qawach uj rumal rech che kekam ub'ik ri e'awachajil! Jat ub'ik kuk' ri e'are', e mawi maqil jun awal chi ali on ala!». ¹⁰K'atek'uri', pa jun q'ij ri', ri are' sib'alaj k'ax xuna'o, xoq'ik e kq'an pa ri uwarb'al ri utat arech kujitz'aj rib'. K'atek'uri', xuchomaj: «Wene' ruk' weri' kyoq'ik ri nutat e kb'ix na chrech: “;Ri at xk'oji' xa jun chi loq'alaj ami'al, e rumal che sib'alaj k'ax kuna'o xujitz'aj ub'i rib'!” Ri in, man kwaj taj che ri nutat, chi pa ri uri'job'ik kb'isonik kqaj pa ri ujul. Are utz wa' che kink'omij na chuwach ri Ajawxel arech kinkam ub'ik, chuwach che kinjitz'aj wib', arech man kinta' ta chik che kinyoq'ik pa ri nuk'aslemal». ¹¹Chi pa ri uchanim ri', xulik' ri uq'ab' chutzal ri wantana, e jewa' ri uch'ab'al xub'ano ri':
 ;Ri at, attewchi'talik,

at Dyos rech loq'ooq'eb'al k'ux!
 Chtewchi'x b'a' ri Ab'i'
 chub'eq'ij chub'esaq,
 e ronojel ri achak
 pa junalik chatutewchi'j b'a!
¹²E kamik kinyak ri nupalaj
 e kinka'y apanoq chawach ri at.
¹³Chattaqan b'a arech kinto'taj ub'ik
 cho we uwachulew ri',
 ri in, man kwaj ta chik kinto kinyoq'ik.
¹⁴Ri at Ajawxel, aweta'm
 che ri in, in ch'ajch'oj ixoq,
 man k'o ta jun achi inmakuninaq ruk',
¹⁵ri in, man k'o ta k'ax nub'anom chrech
 ri nub'i', on ri ubi' ri nutat,
 pa ri kaxlan ulew ri'.
 In, in xuwi umi'al ri nutat,
 man ek'o ta chi enik'aj uk'ojol
 arech kkechb'ej kanoq ri are'
 man k'o ta chi jun rachalal ruk' are',
 man k'o ta chi jun winaq
 che k'o kuxik ruk' ri are',
 arech ri in kink'olo' wib' ruk' are'.
 Ri in, ekaminaq chi wuqub' wachajil,
 ¿jas upatan ri nuk'aslemal chwech?
 Qajaw, we man kawaj taj kinkam ub'ik,
 ¿chinawila' b'a uloq ruk'
 ri loq'ooq'eb'al ak'ux,
 ri in, man kwaj taj kinto kinyoq'ik!

¹⁶We uch'awem ruk' ri Dyos ri', chi xtatajik pa we uchanim ri', utz chuwach ri Uq'ijil ri Dyos, ¹⁷e xtaq uloq ri Rafa'el arech ke'ukunaj chi ekeb': Ri Tob'it, arech kelik ri saqpe'r chupalaj, e ruk' ri uwoq'och loq' chi na kril ri usaqil ri Dyos; e ri Sarra, ri umi'al ri Ragú'el, arech kujacho rixoqil ri Tob'i'as uk'ojol ri Tob'it, e kuto' uwach chuwach ri Asmode'o, ri itzelalaj k'axtok' chkixo'l ri e'itzel. Rumal rech che are ri Tob'i'as taqal chrech ri are'. Pa we uchanim ri', ri Tob'it che k'o cho ri uwaja, xtzalij ub'ik paja; e ri Sarra, umi'al ri Ragú'el, xqaj uloq chi pa ri uwarb'al ri utat uloq.

Ri Tob'i'as

⁴Pa we jun q'ij ri', ri Tob'it xna'taj chrech ri pwaq xuya kanoq pa ri rachoch ri Gab'a'el, pa Ragues rech ri Medi'a, ²k'atek'uri', kub'ij pa rech wi: «Ri in, tajin chik kinrayij ri nukamikal, utz wa' kinsik'ij ri nuk'ojol Tob'i'as, arech kinb'ij chrech we jun pwaq ri' aretaq chi' maja' kinkamik». ³Kusik'ij ri uk'ojol Tob'i'as ruk' ri are' e kub'ij chrech:

«Aretaq chi' ri in kinkamik, utz numuqik kab'ano. Nim chawila' wi ri anan e maya' kanoq ri are' aretaq chi' at k'as na ri at. Chab'ana' b'a' ri kraj ri are' e mab'an k'ax chrech. ⁴Chana'taj b'a' chawech nuk'ojol, che ri are' k'ax xub'an awuk' aretaq chi' at ruk'am cho asantil. K'atek'uri', aretaq chi' kkam ri are', kamuq b'a naqaj chwech ri in.

⁵Nuk'ojol, ronojel q'ij qas chna'taj b'a' ri Ajawxel chawech. Matmakun b'a' e matq'ax b'a' puwi' ri taq upixab'. Ronojel q'ij, chab'ana' b'a' jachike ri suk' pa ri ak'aslemal, e matb'in pa ri b'e che man suk' b'e taj. ⁶We katb'in pa ri saqalaj tzij, utz ri' katel pa ronojel chak kab'ano, jacha ri kkik'aslemaj ri suk'il.

⁷Chak'ama' ub'ik ri jastaq awech arech kajach chkiwach ri emeb'a'ib'. Masutuj apanoq ri awach chuwach jun meb'a' e xa jek'uri' man kusutuj ta ri' ri uwach ri Dyos chawach ri at. ⁸Chajacha' b'a' ri pwaq jeri' jacha ri ameb'il k'olik: we sib'alaj ameb'il k'olik, jeri' b'a' chajach'a chkech ri meb'a'ib'; we xa jub'iq ameb'il k'olik, xa jub'iq' b'a' kajacho, k'atek'ut, masach chawech ri ujachik ri ameb'il chkech ri meb'a'ib'. ⁹Xa jek'uri', tajin kamol jun utzalaj aq'inomal aretaq chi' kub'ana' rajawaxik chawech. ¹⁰Rumal rech che ri ujachik ri pwaq kuto' uwach chuwach ri kamikal e man kuya ta alaj kattzaq pa ri q'equ'mal. ¹¹Ri winaq che kkijach ri pwaq chkech ri meb'a'ib', ruk' weri' kkiya' ri' chrech ri Nimalaj Ub'antajik jun utzalaj tab'al toq'ob'.

¹²Chaq'ila' awib', nuk'ojol, chuwach ronojel itzel b'e. Are chacha'a' ri awixoqil che k'o ukik'el chkixo'l ri e'anan e'atat. Mak'am jun kaxlan awixoqil che man k'o ta chkixo'l ri ujuq'at ri e'anan e'atat, rumal rech che ri uj, ujkik'ojol kanoq eq'axel utzij ri Dyos. Chna'taj b'a' nuk'ojol, che pa junalik, ri eqatat No'e, ri Ab'raham, ri Isa'ak e ri Jakob', ri e'are' xkik'am kixoqilal chkixo'l ri ekachalal, e xetewchi'xik pa ri ek'alk'uwa'l, xa jek'uri' ri ekija'al xkechb'ej ri ulew. ¹³Je nak'uri', nuk'ojol, utz che'awila' ri e'awchalal; manimal muna' ri awanima' chkech ri awachalal, chkiwach ri kik'ojol e ri kimi'al ri awinaq, e chak'ama' ri awixoqil chkixo'l ri e'are'. Rumal rech che ri nimal kuna' jun, kuk'ama' uloq k'ax e xaq mayowik kk'oji' jun; ri jun winaq che xaq kuqasaj ri q'ij jun meb'a'laj winaq ri' e man k'o ta jastaq rech ri'; rumal rech che ri saq'oril are qas kak'amow uloq ri meb'a'il.

¹⁴Xaq matb'iytajik che kitojik ri winaq che kechakun awuk', chi cha'tojo' chi aretaq chi' kuriqa' ri q'ij. We kapataniy ri Dyos, ri at k'o utojb'al ri' kariqo. Nuk'ojol, chana' b'a' wib' pa ronojel chak kab'ano, e qas at utz chab'ana' pa ronojel ri ab'antajik. ¹⁵Mab'an chrech jun winaq ri man kawaj ta ri at kb'an chawech. Matij b'a' ri amaja che chi k'ate' katuq'ab'arisaj na, e mab'an awachi'l chrech ri itzel pa ri ub'e ri ak'aslemal.

¹⁶Chaya' b'a' ri akaxlanwa chkech ri winaq kinumik e ri awatz'yaq chkech ri ech'analik. Chi ronojel ri k'o sib'alaj awech, chajacha' b'a'; e aretaq chi' kaya'o, mawil b'a' jachin ri kaya chrech. ¹⁷Chaya' b'a' sib'alaj akaxlanwa e ri avino jawi' ri imuqutal wi ri esuk' taq winaq, k'atek'ut, maya chkech ri e'ajmakib'.

¹⁸Chata' b'a' ri kitzij konojel winaq che keno'jinik, e mawetzelay uwach jun utzalaj pixab' kb'ix chawech. ¹⁹Pa ronojel uwach, chatewchi'j b'a' ri Ajawxel Dyos, chata' b'a' chrech ri are' arech kuk'am ri ab'e e arech utz kuk'isa' wi ri ab'e kak'am ub'ik e ronojel ri achomanik. Rumal rech che man konojel ta ri jetaq tinimit keno'jinik; are ri Ajawaxel kya'ow ri jetaq kraj kuya'o. E aretaq chi' kraj, katuwa'lisaj uloq on katuqasaj pa ri kik'olb'al ri kaminaqib'. Xa jek'uri' nuk'ojol, kamik ri' chanatisaj b'a' we jetaq pixb'anik ri', e masach pa ri awanima' weri'.

²⁰Kamik ri' nuk'ojol, kinb'ij chawech che ri in xinya kanoq lajuj saq pwaq talentos pa ri rachoch ri Gab'a'el, uk'ojol ri Gab'ri, pa ri Ragues rech ri Medi'a. ²¹Matmayowik nuk'ojol we kamik ri', ri uj, uj meb'a'ib'. Ri at k'o nimalaj aq'inomal we kana' awib' chuwach ri Dyos, we kaya' kan ronojel uwach makaj e we kab'an ri jachike ri utz chuwach ri Ajawxel Adyos».

Ri rachi'l ub'ik ri Tob'i'as

⁵K'atek'uri', ri Tob'i'as kub'ij chrech ri utat Tob'it: «Kinb'an wa', tat, ronojel ri xinataq chrech kinb'ano. ²K'atek'ut, ¿jas kinb'an in che uriqik we pwaq kab'ij ri? Ri are' man reta'm ta nuwach ri in e ri in, man weta'm ta uwach ri are'. ¿Jas jun k'utb'al kinya' chrech ri are', arech kukoj ri nutzij e kuya' ri pwaq chwech? K'atek'uri', ri in man weta'm taj ri b'e che kb'e ub'ik pa ri Medi'a». ³Ri Tob'it kub'ij chrech ri uk'ojol Tob'i'as: «Ri uj xqaya' jun wuj chb'il taq qib', keb' ch'aqap xinb'an chrech ri jun wuj arech chqajujunal k'o jun ch'aqap qech. Ri in xink'am uloq jun ch'aqap e xinya kan ri jun ch'aqap chik ruk' ri pwaq. ¿Juwinaq junab' chik che ri in xinya kan we pwaq ri' jela! Kamik ri' nuk'ojol, chatzukuj jun utzalaj winaq arech katrachi'laj ub'ik pa ri b'e, kqatoj uq'ij ri' chi k'ate' na kattzalij uloq; jat b'a' che uk'amik uloq ri pwaq ri' pa ri rachoch ri Gab'a'el».

⁴Ri Tob'i'as kel ub'i che utzukuxik jun utz winaq che kuch'ob' ri b'e arech kuk'am ub'ik pa ri Medi'a. Aretaq chi' xel ub'ik, xuriqa' ri Rafa'el, ri jun anjel, che tak'al chuwach ri are', k'atek'ut, man reta'm taj che ri are' jun anjel rech ri Dyos. ⁵Kub'ij chrech ri are': «¿Jawi' katpe wi ri at?». Ri anjel kub'ij chrech: «Ri in, in jun chkix'ol ri e'awachalal e'ajisra'el, inpetinaq che utzukuxik nuchak waral». Ri Tob'i'as kub'ij chrech: «¿La aweta'm at ri b'e kb'e pa ri Medi'a?». ⁶Ri jun chik kub'ij: «Je' weta'm. Ri in k'i taq mul inb'enaq pa ri Medi'a, qas weta'm ronojel ri jetaq b'e. E ri in inkanajinaq kan ruk' ri Gab'a'el pa ri rachoch, jun chkech ri eqachalal che jeqel pa ri Ragues rech ri Medi'a. Keb' q'ij ri b'e chuxo'l ri Ekb'atana e ri Ragues; Ragues, rumal rech che ri Ragues pa taq juyub' k'o wi e Ekb'atana k'o pa ri taq'aj». ⁷Ri Tob'i'as kub'ij chrech ri are': «Chinaweyej na ala, kinb'e na che ub'ixik chrech ri nutat: rumal rech che rajawaxik katb'e at wuk' in, e ri in kintoj ri aq'ij ri'». ⁸Ri are kub'ij: «Utz b'a' ri', katinweye'j b'a'. Matb'eytajik b'a'».

⁹Ri Tob'i'as kb'e che ub'ixik chrech ri utat, aretaq chi' xriqitajik rumal jun winaq ajisra'el. Ri utat kub'ij chech: «Chasik'ij b'a', arech kinweta'maj in jas upaja k'olb'al kel wi e jachike ri ujuq'at. Rajawaxik kqilo la utz winaq arech kb'e awuk', nuk'ojol». Ri Tob'i'as kel ub'ik che usik'ixik ri are' e kub'ij chrech: «Ala, katusik'ij ri nutat».

¹⁰Ri anjel kok ub'ik pa ri rachoch ri Tob'it e are are' nab'e kuch'ab'ej, e ri jun ala kutzalij uwach ri utzil ruk' ki'kotemal. Ri Tob'it kub'ij: «¿La k'o jun jas uwach che rumal kinki'kot chi na ri in? Ri in man kink'ay taj, e man kinkowin taj kinwil chi jumul ri usaqil ri kaj; ri in, in k'o pa q'equ'm, jeri' jacha ri ekaminaqib' che man k'o ta chi jun saqil kkilo. Ri in, in kaminaq pa ri nuk'aslemal, kinta' ri kich'ab'al ri winaq, k'atek'ut, man ke'inwil taj». Ri anjel kub'ij chrech ri are': «¿Mub'an keb' ak'u'x, man naj ta chik, katukunaj wa' ri Dyos. Mub'an keb' ak'u'x!». Ri Tob'it kub'ij chrech ri are': «Ri nuk'ojol Tob'i'as, kraj kb'e pa ri Medi'a. ¿La kawaj katb'e ruk' ri are' arech kak'am ub'e kb'ek? Ri in wachalal, kintoj ri' ri aq'ij chawech». Kub'ij ri are': «Utz ri', kwaj kinb'e ruk' ri are', ri in weta'm ri b'e, k'i mul in b'enaq pa ri Medi'a, inb'enaq pa ronojel ri taq'aj e pa taq ri juyub', e ri in qas weta'm ronojel ri b'e kb'e chila». ¹¹Ri Tob'it kub'ij chrech: «Wachalal, ¿la kawaj kab'ij chwech ejachin taq ri e'awachalal e jachinchike ri ajuq'at?». ¹²«¿Jas ne' upatan ri nujuq'at?». Ri Tob'it kub'ij «Ri in kwaj qas utz reta'maxik kinb'ano jachin at uk'ojol ri at e jas ri ab'i'». ¹³Ri anjel kub'ij: «Ri in, in Asari'as, inuk'ojol ri nimalaj Anani'as, jun chkech ri e'awachalal». ¹⁴Ri Tob'it kub'ij chrech: «¿Utz apetb'al wachalal, utz awach b'a'! K'ax b'a' mana'o we ri in xwaj xinweta'm ri ab'i' e jachintaq ri e'awachalal. K'atek'uri', kamik ri', ri at k'o katux wuk', e ri at, at jun chkixo'l jun utzalaj ja k'olb'al e jun utzalaj ija'al. Ri in xinweta'maj uwach ri Anani'as e ri Natan, ri ekeb' uk'ojol ri nimalaj Sema'i'as. Ri e'are', keb'e wuk' pa ri Jerusalem, e junam keqaq'ijilaj ri Dyos, e chi are kkiterne'b'em ri utz b'e.

Ri e'awachalal e'utz taq winaq, ri at, at petinaq pa jun utzalaj awija'al uloq, ;utz apetb'al b'a' ri at!».

¹⁵K'atek'uri', kub'ij chrech: «Ri in, jun q'ij, kintoj na ri' chawech jun drakma, e pa ronojel ri jastaq rajawaxik chawech, jeri' na k'uri' jacha ri kinb'an chrech ri nuk'ojol. Jat b'a' ruk' we nuk'ojol, ¹⁶e ri in kintoj na ri' uwi' ri aq'ij chawech». Ri anjel kub'ij: «Kinb'e wa' ruk' ri are'. Maxe'j b'a' awib'. Ri uj, utz qawach kujb'e ub'ik, xoquje' utz qawach ri' kujtzalij uloq, rumal rech che man k'o ta k'ax pa ri b'e». ¹⁷Ri Tob'it kub'ij chrech: «At tewchi'talik at, at wachalal!». K'atek'uri', kusik'ij ri uk'ojol e kub'ij chrech: «Nuk'ojol, chasuk'umaj b'a' ri jastaq awech rajawaxik chawech pa ri b'e, e chamaja' b'a' ri ab'e ruk' ri awachalal ri'. ;Chb'e b'a' iwuk' jela' ri Dyos che k'o chikaj e utz iwach chixutzalijisaj b'a' uloq wuk' ri in. Nuk'ojol, chixrachi'laj b'a' ub'ik ri anjel ruk' ronojel uchuq'ab'!».

Ri Tob'ias xusuk'umaj rib' arech kb'e ub'ik e ke'utz'umaj kanoq ri unan e ri utat. Ri Tob'it kub'ij chrech: «;Utz ab'ik ub'ik!». ¹⁸Ri unan koq'ik e kub'ij chrech ri Tob'it: «;Jasche che xataq ub'ik ri wal arech keb' ub'ik? ;La man are ta ri are' ri ch'ami'y toqb'al qech, che teren chqij jawi' kujb'e wi? ¹⁹Kinweyey wa' che man are ta ri pwaq nim ub'antajik e man ok b'a' rajil ri qalk'uwa'l ri'. ²⁰Ri uya'om ri Dyos chqech kub'ana' ya' chqech». ²¹Kub'ij chrech: «;Machomaj b'a' weri'! Utz uwach xb'ek, utz uwach la' ktzalij uloq pa we qachoch. Kawil la' ruk' ri jetaq awoq'och pa ri jun q'ij che utz uwach ktzalij uloq. Machomaj b'a' ri k'ax, maxib'ij awib' b'a', kub'an kax la' chawech wanab'. ²²Jun utzalaj anjel rachil ub'ik ri are', rumal ri are' kkib'an jun utzal b'e la', e utz uwach la' kutzalejisaj uloq!».

Ri jun kär

⁶K'atek'uri', ri are', man xoq' ta chik.

²Ri ala kb'e ub'ik rachi'l ri anjel, e ri tz'i' xteri' ub'ik chkij. Eb'enaq chi ekeb' e aretaq chi' xok ri nab'e aq'ab', xekanaj kanoq chunaqaj ri Tigris. ³Ri ala xqaj ub'ik pa ri nimaja' che uch'ajik ri raqan, k'atek'uri' jun chomalaj kär xch'oplinik pa ri ja' e kraj xutij ub'ik ri raqan. Ri ala kuraqaqej uchi', ⁴k'atek'ut ri anjel kub'ij chrech: «Chachapa' ri kär e matzoqopij ub'ik!». Ri ala ko xuchap ri jun kär e xujukej uloq chuchi' ri ja'. ⁵Ri anjel kub'ij chrech ri are': «Chapoch'o' b'a', chawesaj ri uk'a', ri ranima' e ri useseb' e chak'olo' b'a' weri', e chak'yaqa' ub'ik ri jetaq upitzki'y, rumal rech che ri uk'a', ri anima' e ri useseb' utzalaj taq kunab'al». ⁶Ri ala xupoch' ri jun kär, xuk'am koq ri uk'a', ri anima' e ri useseb'. Xusa' jun ch'aqap rech ri kar e ri nik'aj chik xukoj pa atz'am. K'atek'uri', junam chik keb'e chi ekeb' chi k'ate' na pa ri Medi'a.

⁷K'atek'uri', ri ala kuta' chrech ri anjel: «wachalal Asari'as, ;jas kunab'al k'o pa ri ranima', ri uporor e ri uk'a' ri kar?». ⁸Kub'ij chrech: «We kporox ri ranima' e ri uporor ri kär chuwach jun achi on chuwach jun ixoq, che k'ax k'olik rumal jun itzel on jun itzel uxlab'al, ri sib' kuy'u'uj ub'ik ronojel k'ax e chi pa junalik kusach ub'i uwach. ⁹Ri uk'a, utzalaj kunab'al we kpilik cho uwoq'och jun winaq che saqpe'r ub'anom e we kxut'uxik puwi' ri saqper k'o chrech, kkunataj kanoq».

¹⁰Ke'ok pa ri Medi'a, e aretaq chi' naqaj chik ek'o wi chech ri Ekb'atana, ¹¹kub'ij ri Rafa'el chrech ri ala: «;wachalal Tob'ias!». Kub'ijri ri are': «;Jas uwach?». Ri anjel kub'ij: «Chaq'ab' ri' chujkanaj kanoq pa ri rachoch ri Ragü'el, ri are' k'o katux ruk'. K'o jun umi'al che ub'i' Sarra, ¹²xaq xuwi ri Sarra ralk'uwa'l, man k'o ta chi jun uk'ojol on jun chik umi'al. Ri are' are taqal chawech ri at chkiwach ri enik'aj chik, rumal rech che ix achalaxik ruk' ri are', ri at taqal chawech kawechb'ej kanoq ri rechb'al ri utat. Ri ali, jun utz ali, k'o

uchuq'ab', sib'alaj je'likalaj ali e sib'alaj loq' chuwach ri utat. ¹³Utz na k'uri' we kab'an awixoqil chrech. Chatatab'ej b'a' ri nutzij wachalal, ri in kintz'ijon na ri' puwi' ri ali ruk' ri utat chaq'ab' kamik ri', arech kuya chawech che awixoqil; e aretaq chi' kujtzalijik chi pa ri Ragues, kqanimaq'ijarisaj ri' ri ak'ulanem. Qastzij kinb'ij in chawech, che ri Ragü'el man k'o ta jas jun rumal che mata kuya' ri are' chawech, on che kuya' ub'ik chrech jun chik. Weta jeri' kub'ano, xa kuta kamikal ri' chrij jeri' jacha kub'ij ri uwuj ri Mo'ises, rumal rech che ri are' reta'm che taqal chawij ri at kuya' chawech ri ali arech awixoqil. Xa jek'uri', qas chatatab'ej b'a' ri nutzij kinb'ij chawech wachalal. We chaq'ab' kamik ri', kujtzijon ri' puwi' ri ali e kqata' chrech arech kuya chawech katk'uli' ruk'. E aretaq chi' kujtzalij ub'ik chi pa ri Ragues ub'ik, kqak'am ub'ik ri are' quk' e kb'e' pa ri awachoch».

¹⁴Ri Tob'i'as kub'ij chrech ri Rafa'el: «wachalal, Asari'as, ri in xinta utzijol che ya'om chi ub'ik wuqub' jumul pa k'ulanem, e konojel ri erachajil ekaminaq ub'ik pa ri warb'al kech k'ulb'a'n. Ri e'are' kekam ub'ik xuwi xe'ok ub'ik chaq'ab' ruk' ri are' pa ri warb'al, xoquje' xinta utzijol che enik'aj winaq kkib'ij che jun itzel ri ke'ukamisaj ub'ik; ¹⁵rumal weri', ri in kinxib'ij wib'. Ri itzel, man kub'an ta k'ax chrech ri are', rumal rech che kuloq'oq'ej ri are'; k'atek'ut, ri jun winaq che kraj kqib' ruk' ri are', kukamisaj ub'ik. Ri in, in xuwi in uk'ojol ri nutat e man kwaj taj kinkamik, we kink'amik, ri nutat e ri nunan sib'alaj keb'ison ri' e keqaj ri' wuk pa ri jul rumal ri b'is; ri e'are' man k'o ta chi jun kalk'uwa'l arech ke'umuq ub'ik ri e'are'». ¹⁶Kub'ij ri anjel chrech ri are': «¿La xsach ri utzij ri atat xuchilb'ej chawech che xub'ij chawech che kak'am ri awixoqil chkixo'l ri ixoqib' e'ajuparachoch ri atat? Utz utayik b'a' ri nutzij chab'ana', wachalal. Maxib'ij awib' chrech we itzel ri' e chak'ama' ri ali ri'. Ri in qas weta'm che chaq'ab' kamik ri', kya' ri' ri are' chawech arech kuxik awixoqil. ¹⁷Aretaq chi' katok ub'ik pa ri warb'al rech k'ulanem, chak'ama' ub'ik ri ranima' ri kar e xa jub'iq' chrech ri useseb', e kakoj puwi' ri q'aq' rech ri k'ok'alaj taq kunab'al. Kujub'uj rib' ri' ri k'ok'alaj kunab'al e aretaq chi' ¹⁸kuna' ri itzel ri ruxlab' weri', kanimaj ub'i ri' e man ktzalij ta chi uloq ri' ruk' ri ali. K'atek'uri', aretaq chi' ri ix kiriq iwib', nab'e, chixwa'lijoq chi ix keb' che ub'anik ich'ab'al chuwach ri Dyos. Chik'omij b'a' chrech ri Rajaw ri kaj arech kuya' ri usipanik chiwech a arech kutoq'ob'isaj iwach. Maxib'ij b'a' awib', ri are' chi awech wi ri at chi pa ri umajib'al uloq, ¹⁹ri at kakol wa' ri are'. Ri are' katuterne'b'ej wa' ri at, e ke'uya' na e'awalk'uwa'l ri' che jacha e'awachalal ri' ri at. Matb'ison b'a'». ²⁰Aretaq chi' ri Tob'i'as kuta' ri utzij ri Rafa'el, e che ri Sarra ranab' ri are', che rachalal ri utat, sib'alaj xuloq'oq'ej ri are' e ri ranima' man xkowin ta chik kuya' kan ri are'.

Ri Ragü'el

⁷¹Aretaq chi', xe'ok ub'ik pa ri Ekb'atana, ri Tob'i'as kub'ij: «Wachalal Asari'as, chinak'ama' ub'ik chi pa ri ub'e ri rachoch ri qachalal Ragü'el». Kuk'am ub'ik chi pa ri ub'e ri rachoch ri Ragü'el e kkiriqa' ri are' t'uyul chuchi' ri uwaja. E'are e'are' xkich'ab'ej nab'e ri are', e ri are' kub'ij chkech: «¿Kinya' ri jun rutzil iwach ix wachalal, utzil ta b'a' ri ipetb'al!». Ke'rokisaj ub'ik pa ri rachoch. ²E kub'ij chrech ri rixoqil Edna: «¿We ala ri' junam kka'y ruk' ri wachalal Tob'it!». ³Ri Edna kuta' chkech ri e'are' jawi' kepe wi, e ri e'are' kkib'ij chrech: «Ri uj, uj uk'ojol ri Neftali, che xujk'am ub'ik pa ri kaxlan ulew Ninive». ⁴—«¿La iweta'm uwach ri qachalal Tob'it?». —«Je', qeta'm kecha ri e'are'». —«¿La utz uwach ri are'?». ⁵«Je', k'aslik, xoquje' utz uwach ri are'». K'atek'uri', ri Tob'i'as kutz'aqatisaj ub'ixik: «Are are' nutat». ⁶Ri Ragü'el xtak'i' chi jumul, xutz'umaj ri are' e xoq'ik. ⁷Kub'ij chrech: «¿At tewchi'talik nuk'ojol! Ri at, at uk'ojol jun utzalaj tatxel. ¿Sib'alaj k'ax nak'ut, che jun suk' e jun utzalaj achi, moy xkanaj kanoq!». Kuk'yaq rib' chuqul ri rachalal Tob'i'as e koq'ik. ⁸E ri

rixoqil koq' ruk' are', xoquje' ri jun kalk'uwa'l Sarra. ⁹K'atek'uri', kuch'ol jun chij chkixo'l ri jupuq uchij k'olik, e kkiya' jun utzalaj wa'im chkech ri e'are'.

Aretaq chi' xch'ajch'ob'ejtajik kib' e xe'atinsatajik, xe'ok chrech ri wa'im. K'atek'uri', ri Tob'i'as kub'ij chrech ri Rafa'el: «Wachalal Asari'as, chata' chrech ri Ragü'el arech kuya' ri wachalal Sarra chrech wixoqil?». ¹⁰Ri Ragü'el kuta' we tzij ri' e kub'ij chrech ri ala: «Chatwo'q e chatija' ri awuk'ya', mab'an k'ax chrech we jun chaq'ab' ri', rumal rech che man k'o ta jun winaq kkwonik kuk'am ri numi'al Sarra, xuwi ri at, wachalal. Ri in man kinkowin taj kinya' chrech jun winaq chik, rumal rech che at ri qas at rachalal. Ala, kamik ri', ri in kinb'ij na chawech ri saqalajtij. ¹¹Ri in nuya'om chik chkech ewuqub' achijab' chkixo'l ri eqachalal e konojel ekaminaq ub'ik chi ri nab'e chaq'ab' xek'uli'k, chi aretaq chi' xe'ok pa ri kiwarb'al. Xa jek'uri', chanim ri', chatwo'qoq e chatija' ri awuk'ya', ri Ajawxel kuya na ri' chiwech ri usipanik e ri utzil». K'atek'uri', ri Tob'i'as kub'ij: «Ri in k'ate' kintij na ri nuwa e ri wuk'ya', chi aretaq chi' xb'itaj awumal ri xachomaj puwi' ri xinta chawech». Ri Ragü'el kub'ij chrech: «¡Utz b'a' ri'! Rumal rech ri Upixab' ri Mo'ises, ri ali chawech at kya'taj wi, e ri Kaj ktaqanik che kqaya' chawech ri at. Kinya' wa' chawech we awanab' ri'. Chi kamik ub'ik ri', ri at, at uxib'al ri are' e ri are', awanab' ri at. Chi kamik ub'ik ri' pa junalik awech at ri are'. Nuk'ojol, ri Rajaw ri kaj chuk'ama' b'a' ri ib'e chi pa we jun chaq'ab' ub'ik kamik ri', e chuya' b'a' chiwech ri usipanik e ri utzil». ¹²Ri Ragü'el kutaq usik'ixik ri umi'al Sarra, e aretaq chi' xopanik, xuchap chrech ri uq'ab' e xuya' chrech ri Tob'i'as ruk' we tzij ri': «Kinya' b'a' ri are' chawech awixoqil, jacha kub'ij ri pixab' e ri taqanik tz'ib'atalik kanoq pa ri uwuj ri Mo'ises. Chak'ulaj b'a' ri are' e chak'ama' ub'ik pa ri rachoch ri atat, ruk' utzalaj achomanik. Chuya b'a' ri Dyos rajaw kaj, ri utzil chiwech pa jun utzalaj b'e. ¹³K'atek'uri', kutaq usik'ixik ri unan ri ali e kutaq che uk'amik jun wuj arech kutz'ib'aj ri uwujil ri k'ulanem, e xa jek'uri' xujach ri umi'al chrech ri Tob'i'as arech rixoqil, jeri' jacha kub'ij ri Upixab' ri Mo'ises.

¹⁴K'atek'uri', xewa'ik e xkitij kuk'ya'. ¹⁵Ri Ragü'el kusik'ij ri rixoqil Edna e kub'ij chrech: «Wanab', chasuk'umaj b'a' ri jun ukab' warib'al chik, e chaka'ma' ub'ik ri Sarra chila'». ¹⁶Ri are' kb'ek e kusuk'umaj ri ch'at pa ri warib'al jacha xb'ix chrech e kuk'am ub'ik ri ral chila'. Koq'ik chrech ri ral, k'atek'uri', kusu' ri uwa'l uwach e kub'ij: ¹⁷«¡Mub'an keb' ak'u'x wal! ¡Ri Ajawxel, rajaw ri kaj, chuya' b'a' pa uk'exwach ri oq'ej ri' jun nimalaj aki'kotemal!». K'atek'uri', xel ub'ik.

Ri jul muqb'al rech ri Tob'i'as

⁸Aretaq chi' xkiwa'lej xkaj kewarik, e xkik'am ub'ik ri ala pa ri warib'al. ²Ri Tob'i'as xuna'tisaj ri utzij ri Rafa'el, kuk'am ub'ik ri ranima' e ri useseb' ri kär pa ri jun koxtar, e xukoj puwi' ri rachaq q'aq' jawi' tajin kk'at wi ri k'ok'alaj q'ol. ³Ri ruxlab' ri kar xresaj ub'ik ri itzel, e ri itzel xanimaj ub'ik chi pa ri Egipto. Ri Rafa'el xel ub'ik e xroqataj ri itzel, xuyutu chuq'a'b e chraqan e xujat'ij ruk' jetaq ch'ich'.

⁴Ri enan tat xe'el ub'ik e xkitz'apij kanoq ri uchi' ri warb'al. Ri Tob'i'as, kwa'lajik cho ri ch'at e kub'ij chrech ri Sarra: «¡Chatwa'lijoq, wanab'! Rajawaxik che uj keb' kqab'an ri qach'b'al chuwach ri Dyos e chqata' b'a' chrech ri Qajawxel arech kutoq'ob'isaj qawach e kuya ri uchuq'ab' chqech». ⁵Ri are', kwalajik e xkib'an ri kich'ab'al chuwach ri Dyos, arech kuto' kiwach ri e'are'. Ri ala jewa' xuchapale'j ub'ixik ri':

¡At tewchi'talik ri at che Kidyos ri eqatat,

e tewchi'talik ri ab'i'

chub'eq'ij e chub'esaq!

Chatutewchi'j b'a' ri at ri kaj
e ronojel ri xak'iysaj chuwachulew,
chi pa ronojel chub'eq'ijsaq.

⁶Ri at xak'iysaj ri Adam,
e xab'an ri Eva arech rixoqil,
arech to'l rech e ril rech,
e arech kuk' chi ekeb' kk'iy wi ri kija'al ri winaq.

Chi at wi ri xab'ij:

*Man utz taj che ri achi utukel kkanajik
chaqab'ana' b'a' jun to'l rech,
jeri' jacha ri are'.*

⁷Ri in, kamik ri' man are
ta kwaj utzil chwech ri in,
aretaq chi' kink'oji' ruk' we wanab' ri',
xane kink'oji' ruk' ri are'
ruk' utzalaj wanima'.

Chatoq'ob'isaj b'a' uwach ri are'
e ri nuwach ri in,
e chab'ana' b'a' arech junam
kujopanik pa ri qari'job'ik!

⁸Junam ub'ixik xkib'ij: «¡Amen, amen!». ⁹K'atek'uri', junam xek'otz'i'k
che uq'axik ri jun aq'ab' ri'.

K'atek'uri', ri Ragü'el kwa'lijik, ke'usik'ij ri e'upataninel ek'o pa ja ruk' e junam keb'e
che uk'otik ri jul jawi' kmuq wi ri Tob'i'as. ¹⁰Rumal rech che xuchomaj: «¡Wene' xkam ri
are', e ri uj xa kesax qak'ixb'al e ktze'x qawach ri'». ¹¹Aretaq chi', xk'ottajik ri muqub'al, ri
Ragü'el ktzalijik pa ri rachoch, kusik'ij ri rixoqil ¹²e kub'ij chrech: «Chataqa' ub'ik jun
amokom pa ri kiwarib'al arech krila' we k'aslik ri Tob'i'as. We kaminaq chik, kqamuqo e
man k'o ta jun winaq ri' kreta'maj weri'». ¹³Xkitaq ub'ik ri mokom, xkitzij ri chäj, kkijaq
ub'ik ri uchi'ja jawi' ewarinaq wi e kok ub'ik ri mokom. Ri are', ke'uriqa' che xas ekeb'
junam ewarinaq e utzalaj kiwaram tajin kkib'ano; ¹⁴xel ub'ik e kub'ij chkech: «Ri are'
k'aslik, man k'o ta k'ax xk'ulmatajik». ¹⁵Ri Ragü'el kutewchi'j ri Dyos rajaw ri Kaj ruk' we
tzij ri':

¡At tewchi'talik, Nudyos,
taqal chawij ri jun qastzijalaj tewchi'nik.
Chi pa junalik b'a' chattewchu'xoq!

¹⁶At tewchi'talik rumal
ri nuki'kotemal xaya'o,
e rumal che man xk'ulmataj
taj ri k'ax xinchomaj kk'ulmatajik,
xane xab'an chqech uj
ri nimalaj utzil.

¹⁷¡At tewchi'talik rumal rech
che chatoq'ob'isaj kiwach
we ekeb' exuwi e'alk'uwa'lxel ri'.
Ajaw, chatoq'ob'isaj kiwach
ri e'are' e che'akolo' b'a',
chab'ana' b'a' arech

ki'kotemal ri kik'aslemal
e nimalaj utzil kkiriqo!

¹⁸K'atek'uri', xe'utaq chi ri e'upataninel arech kkinojisaj chi jumul ri jun muqub'al aretaq chi' maja' ksaqarik.

¹⁹Kutaq ri rixoqil che ub'anik kaxlanwa e ri are' xb'e pa ri kik'ab'al ri jetaq uchikop, ke'uk'am koq ekeb' ama' wakax e ekijeb' chij, ke'ujach chkech ri e'ajab'anal wa. E kchapale'x usuk'umaxik ri nimaq'ij. ²⁰Kusik'ij ri Tob'i'as e kub'ij chrech: «Chi pa lajlajuj q'ij man katel ta ub'ik waral. Katkanaj kan waral, katwa'ik e katij ri awuk'ya pa ri wachoch. Kanojinsaj ri' ri ranima' ri numi'al chrech ki'kotemal, rumal rech iwir kab'ij kanoq sib'alaj b'is xuna'o. ²¹K'atek'uri', chuwach chi aq'anoq weri', kak'am ub'ik panik'aj chrech ronojel ri jastaq wech k'o waral, e kattzaliy ri' ruk' ri atat. Aretaq chi' ri uj kujkam ubik ruk' ri wixoqil, iwech ri' kkanajik ri panik'aj chik. ;Mub'an b'a' keb' ak'u'x nuk'ojol! Ri in, inatat e anan ri Edna. ;Ri uj, kujkanajik ri' uj achalxik awuk' ri at e ruk' ri awanab' chi kamik ub'ik ri'. Mub'an keb' ak'ux nuk'ojol!».

Ri kik'ulanem ri Tob'i'as e ri Sarra

⁹K'atek'uri', ri Tob'i'as kub'ij chrech ri Rafa'el: ²«Wachalal Asari'as, che'ak'ama' ub'ik ekijeb' e'ajpataninel e ekeb' kameyos, e jat pa ri Ragues. ³Katb'e pa ri rachoch ri Gab'a'el, kaya' chrech ri wuj e at kawilij ri' ri pwaq; xoquje' kasik'ij uloq ri are' arech kpe pa ri k'ulanem. ⁴Ri at aweta'm che ri nutat tajin krejalaj ri' ri jetaq q'ij e ruk' jun q'ij kinb'iytajik, ri are' kmayow ri'. ⁵Xawil ya' che ri Ragü'el nimalaj utzij xuya'o e ri in man kuta taj kint'oqopij». Ri Rafa'el kb'e ub'ik pa ri Ragues rech ri Medi'a, erachi'l ub'ik ri ekijeb' e'ajpataninel e ri ekeb' kameyo. Kexuli' ub'ik pa ri rachoch ri Gab'a'el e xuk'utu' chuwach ri wuj. Xoquje' xub'ij chrech ri uk'ulanem ri Tob'i'as, uk'ojol ri Tob'it, e kusik'ij ri are' arech kb'e pa ri k'ulanem. Ri Gab'a'el krajilaj ub'ik chrech ri koxtar taq pwaq che t'iqtalik e kkiya ub'ik chkij ri jetaq kameyo. ⁶Aq'ab'il, junam ke'el ub'ik arech keb'e pa ri k'ulanem e aretaq chi' ke'opan pa ri rachoch ri Ragü'el kkiriqa' ri Tob'i'as che tajin chik kutij uwa rech b'enaq'ij. Aninaq kwa'lijik e kuya' jun rutzil uwach. Ri Gab'a'el xoq'ik e kutewchij ri are' ruk' we tzij ri': ;Utzalaj achi e jun achi che man kujal ta uwach ri utzij, suk'alaj achi e kujach ri jastaq rech! ;Chuya' ri Ajawxel rajaw ri kaj, ri tewchib'al chawech, chawech ri at e chrech ri awixoqil, chrech ri utat e chrech ri unan ri awixoqil! Tewchi'talik b'a' ri Dyos che xuk'ut chnuwach jun winaq che junam kka'y ruk' ri wachalal Tob'it!».

¹⁰K'atek'uri', ri Tob'it tajin krejalaj chjunal q'ij ri b'e keb'ek e ri b'e' ketzalej uloq. Aretaq chi' xtz'aaqat ri q'ij e ri uk'ojol man k'o ta xpetik, ²xuchomaj: «Kinweyey wa' che man k'o ta jun jas uwach ri rumal kkanaj kan jela'! ;Wene' xkam ri Gab'a'el e man k'o ta jun winaq kya'ow ri pwaq chrech!». ³K'atek'uri', xumajij b'is. ⁴Ri rixoqil Ana kub'ij: «;Xkam ri' ri wal! ;Man k'as ta chi ri'!». E xumajij oq'ej e kuk'is uk'u'x chrech ri ral; e kub'ij: ⁵«;Ayum, sib'alaj k'ax in k'olik wal! ;Ri in che xinya' alaj chawech katb'e ub'ik, ri at che at usaqil ri nuwoq'och!». ⁶Ri Tob'it kub'ij chrech: «;Match'aw chik wanab'! Machomaj weri'! ;Ri are' utz uwach ri'! Xa xeb'iytaj ri' jela'. Ri rachi'l k'o ub'ik ruk', jun utzalaj winaq e jun chkixo'l ri eqachalal. Matb'ison chrech, wanab'. Ri are' naqaj chi ri' k'o wi». ⁷Ri are' kub'ij: chrech: «Chinaya' kanoq, machomaj che kinasub'u. Ri wal xkam ri'». Ronojel q'ij kel ub'ik che rilik pa ri b'e jawi' xb'e ub'ik ri ral. Man k'o ta jun winaq kukoj utzij. Aretaq chi' kqaj ri q'ij kok ub'ik pa ja, koq'ik e jun aq'ab' koq'ik, man k'o ta kwarik.

⁸Aretaq chi' xok'ow ri kajlajuj q'ij nimaq'ij xb'anik rumal ri k'ulanem, che jeri' xuchomaj ri Ragü'el chrech ri umi'al, ri Tob'i'as kub'ij chrech: «Chaya' alaj chwech arech kinb'e' ub'ik, rumal rech che qastzij weta'm che ri enunan nutat kkichomaj che man kkil ta chi nuwach ri'. Xa jek'uri' nutat, kinta chawech chaya' alaj chwech arech kintzalijik pa ri rachoch ri nutat; xinb'ij ya' chawech jas ri ub'anom aretaq chi' xinya' kan ri are'». ⁹Ri Ragü'el kub'ij chrech ri Tobi'as: «Chatkanaj kanoq nuk'ojol, chatkanaj kan wuk'. Ri in ke'intaq ub'ik wa' enik'aj e'ajtaqo'ntzij ruk' ri atat Tob'it arech ke'kiya' atzijol chrech ri are'». K'atek'ut, ri Tob'i'as kub'ij chrech: «Man kinkanaj ta kan wa'!, ri in kinta' chawech arech kaya alaj chwech kintzalij pa ri rachoch ri nutat». ¹⁰Ri Ragü'el aninaq xwa'lajik e xujach ri rixoqil Sarra chrech. Xoquje' kuya' chrech ri Tob'i'as panik'aj chrech ri jastaq rech, ri erajpataninel e ri e'umokom, ri e'ama' taq wakax e ri jetaq chij, ri b'urix e ri jetaq kameyo, ri jetaq atz'yaq, ri saq pwaq e ri jetaq chukub'al. ¹¹E xuya alaj chkech arech keb'e' ub'ik ruk' utzil. Aretaq chi' xuch'ab'ej ub'ik ri Tob'i'as, jewa' kub'ij chrech ri': «Jun nimalaj rutzil awach e jun utzalaj ak'aslemal nuk'ojol e utzalaj ab'ik ub'ik! ;Ri Ajawxel rajaw ri kaj chixrila' b'a', ri at e ri awixoqil Sarra! Kinweyej che ke'inwil na ri e'iwalk'uwa'l aretaq chi' maja' kinkamik». ¹²Chrech ri umi'al Sarra, xub'ij: «Jat ub'ik pa ri rachoch ri tata' awali'b', rumal rech che kamik ri', e'are e'are' e'anan e'atat chik, jacha ri e'anan e'atat che xatkalk'uwa'laj. Jat b'a' pa nimalaj utzil, numi'al. Kinweye'j kinta atzijol, e utz taq atzijoxik pa ri nuk'aslemal». Xuya ub'ik ri rutzil kiwach arech keb'e' ub'ik ri e'are'.

¹³K'atek'uri', xoquje', ri Edna kub'ij chrech ri Tob'i'as: «Loq'alaj wal e loq'alaj wachalal, chatuk'ama' b'a' ub'ik ri Ajawxel pa ri ja ak'olb'al! Kinweye'j che kink'asi' na arech ke'inwil na ri iwalk'uwa'l kek'oji' na ruk' ri wal Sarra, aretaq chi' maja' kinkamik. Chuwach ri Ajawxel, ri in kinjach ub'ik ri wal chawech arech at ril rech. Mab'an k'ax chrech pa ri uk'aslemal. Jat b'a' pa ri utzil, wal. Chi kamik ub'ik ri', ri in, in anan chi wa' e ri Sarra awanab' chi la'. ;Utz ne' ri' we ta utzil kk'oji' ri qak'aslemal ronojel taq q'ij!». K'atek'uri', chi ekeb' ke'utz'umaj e ke'uya kanoq arech keb'e' ub'ik pa nimalaj utzil.

¹⁴Ri Tob'i'as kel ub'ik pa ri rachoch ri Raqü'el ruk' nimalaj utzil. Ruk' ki'kotemal, kutewchi'j ri Ajawxel rajaw ri Kaj e ri Uwachulew e Ajawinel puwi' ronojel ri kaj, rumal rech che jun nimalaj utzil xe'eloq ri ub'inem. Ke'utewchij ri Ragü'el e ri rixoqil Edna e kub'ij chkech: «Utz na k'uri' weta kinkowin ri in nim kixinwilij wi pa ronojel ri nuk'aslemal!»

Xkuntajik ri uwoq'och ri Tob'it

¹¹¹Aretaq chi' ke'opan naqaj chrech ri Kaserin, che k'o chuwach ri Ninive; ²ri Rafa'el kub'ij: «Ri at aweta'm jas ub'anom ri atat xqaya' kanoq, ³chujnab'ejoq ri uj ruk' ri awixoqil, arech ke'qasuk'umaj ri upaja, aretaq chi' maja' ke'opan ri enik'aj chik. ⁴E junam keb'e' ub'ik ri e'are'; ri anjel kub'ij chrech ri are': «chak'ama' ub'ik ri uk'a ri kär». Ri tz'i' teren ub'ik chkij ri e'are'.

⁵Ri Ana t'uyulik arech kka'y apanoq pa ri b'e jawi' kpe wi ri ral. ⁶Xuna' ranima' e kub'ij apanoq chrech ri tatxel: «Ja'wilampe', petinaq uloq ri ak'ojol, rachi'l uloq ri jun achi che xb'e ub'ik ruk'!».

⁷Ri Rafa'el kub'ij chrech ri Tob'i'as aretaq chi' tajin ke'opanik ruk' ri utat: «Qastzij kuna' wanima' che kjaqatajik ri' ri uwoq'och ri atat. ⁸Kakoj cho ri uwoq'och ri uka' ri kär, e ri kunab'al kresaj ri' cho ri uwoq'och ri saqpe'r k'o chuwach ri utz'umal. E kka'y chi jumul ri' ri atat e kril chi na ri' ri saqil».

⁹Ri unan kutij anim e kuk'yaq rib' cho ri uqul ri ral e kub'ij chrech: «xatin wil chi jumul wal, kamik ri' loq' wa' kinkamik». K'atek'uri' xumajij oq'ej. ¹⁰Ri Tob'it kwa'lajik e ktzaltzatik kb'e ub'ik chuchi' ri uwaja. Ri Tob'i'as kutij anim kb'e ruk' ri are', ¹¹ruk'am pa uq'ab' ri uk'a' ri kär; kuxut'uj ri uwoq'och, kumatzej e kubij chrech: «¡Mub'an keb' ak'u'x tat!». Kuko ri kunab'al cho ri uwoq'och e kreye'j jub'iq', ¹²k'atek'uri', ruk' ri uq'ab' kresaj ri jetaq tz'um k'o cho taq ri uwoq'och. ¹³K'atek'uri', ri Tob'it kuk'yaq rib' cho ri uqul ri uk'ojol ¹⁴e koq'ik. Kuraqaqej uchi' kub'ij: «¡Chanim ri' katinwilo nuk'ojol, che at usaqil ri nuwoq'och!». K'atek'uri' kub'ij:

¡Tewchi'talik ri Dyos!

¡Tewchi'talik ri ab'i'

che nimalaj ub'antajik!

Eteuchi'talik konojel

ri tyoxlaj taq anjel e'awech ri at!

¡Tewchi'talik chub'eq'ij chub'esaq

ri Ub'i' che nimalaj ub'antajik!

¹⁵Rumal rech che sib'alaj xinuch'ay na,

k'atek'ut sib'alaj xutoq'ob'isaj nuwach,

e kamik ri' xinwil ri nuk'ojol Tob'i'as!

Ri Tob'i'as xok ub'ik pa ri rachoch e ruk' ki'kotemal kutewchi'j ri Dyos ruk' ronojel uch'ab'al. K'atek'uri', kub'ij chrech ri utat che utz ronojel ri taqkil xub'ana', che ruk'am uloq ri pwaq e che xk'uli' ruk' ri Sarra, umi'al ri Ragü'el; che petinaq uloq ri are' chanim ri' ruk' ri are', e che k'o chi kan naqaj chech ri rokib'al ri Ninive.

¹⁶Ri Tob'it kuriqa' ri rali' pa ri rokib'al uloq ri Ninive, kutewchi'j ri Dyos ruk' uki'kotemal. Aretaq chi' ri winaq e'ajininive kkil ri are' che tajin kb'inik e man ktzalk'at ta chik e kbinik ruk' uchuq'ab' jacha ri ojer kanoq, jun mayib'al weri' chkiwach. ¹⁷Ri Tob'it kub'ij chkiwach che are ri Dyos xtoq'obisan uwach ri are' e xujaq ri uwoq'och. Ri Tob'it kqib' ukoq ruk' ri Sarra, ri rixoqil ri uk'ojol ri Tob'i'as e jewa' utewchi'xik kub'ano ri': «¡Utz apetib'al numi'al! ¡Tewchi'talik ri Adyos numi'al, che are xb'anowik che ri at xatpe pa ri qachoch! Tewchi'talik ri atat, tewchi'talik ri nuk'ojol Tobi'as e at tewchi'talik ri at numi'al! ¡Utz ri apetib'al pa ri awachoch ruk' ki'kotemal e ruk' tewchi'b'al! ¡Chatokoq numi'al!». ¹⁸Pa we jun q'ij ri', jun nimaq'ij chkech konojel ri e'ajjudi'o ek'o pa ri Ninive. ¹⁹Xoquje' ri erachalal, eralk'uwa'l ri rikan ri Tob'it, ri Ajikar e ri Nadab', kepetik pa ri rachoch ri Tob'it e sib'alaj ke'kikot kuk' ri e'are'.

Ri Rafa'el

¹²¹Pa ri k'isb'al taq q'ij rech ri k'ulanem, ri Tob'it kusik'ij ri uk'ojol Tob'i'as e kub'ij chrech: «Nuk'ojol, chna'taj b'a' chawech ri utojik uq'ij ri awachi'l; rajawaxik ri' che kaya uwi' ri utojb'al chuwach ri xqab'ij chrech». ²Kuta chrech ri utat: «Nutat, ¿joropa' rajawaxik kinya' chrech? ¡Weta kinya' panik'aj jastaq chrech, che xink'am uloq, xoquje' ne', man k'o ta kintzaqo. ³Xub'ano arech utz nuwach xintzaliq uloq, xuchajij ri wixoqil, xuk'am uloq ri pwaq, k'atek'uri', xatukunaj ri at! ¿Joropa' k'uri' kinya' in chrech chuwach ronojel weri'?). ⁴Ri Tob'it kub'ij chrech: «Utz ri' we kuk'am kanoq panik'aj chrech ri jastaq xuk'am uloq». ⁵Ri Tob'i'as xusik'ij ri rachi'l e kub'ij chrech ri are': «Chak'ama' kanoq panik'aj chrech ri jastaq che xak'am uloq ri at, are ri' ri tojb'al achak e jat ub'ik pa ri utzil».

⁶K'atek'uri', ri Rafa'el ke'uk'am ub'ik kitukel chi ekeb' e kub'ij chkech: «Nim chiwila' wi ri Dyos, chiya' ub'ixik chkiwach konojel ri ek'ask'oj, ri utzil xuya chiwech. Chitewchi'j e

chib'ixoj ri Ub'i'. Chik'utu' chkiwach konojel ri winaq ri uchak ri Dyos, rajawaxik che kiya nimalaj uq'ijil e misach umaltyoxixik chrech ri are'. ⁷Rajawaxik che kqak'olo ri jastaq awatalik rech ri ajawinel, xoquje' rajawaxik che kqak'utu e kqab'ij ri jetaq uchak ri Dyos. Chimaltyoxin chrech ri are'. Are chib'ana' ri utzil e man k'o ta k'ax ri' kiriqo.

⁸Utz ri ch'awem ruk' ri Dyos ruk' ri mewajik e are sib'alaj utz chi na ri' ri uya'ik ri pwaq ruk' suk'il, chuwach ri q'inomal ruk' ri man suk' taj. Are utz kjach ri pwaq chuwach kk'olik ri q'an pwaq. ⁹Ri ujachik ri pwaq kukol jun chuwach ri kamikal e kuch'ajch'ob'ej chuwach makaj. Ri winaq che kjach ri kipwaq naj ri' kek'asi'k, ¹⁰ri winaq che kemakunik e kkib'an ri itzel, kkik'ule'laj ri kik'aslemal.

¹¹Ri in kinb'ij na wa' chiwech ronojel ri saqalajtzi, e man k'o ta kinwaj chiwach. Ri in nuk'utum chik chiwech che rajawaxik kqak'ol ri awatal jastaq rech ri ajawinel, xoquje' rajawaxik che kk'utik ri utz taq uchak ri Dyos. ¹²Chiweta'maj b'a' che aretaq chi' ri ix, ix keb' ruk' ri Sarra tajin kixch'aw ruk' ri Dyos, in ri tajin kink'ut ri itzij chuwach ri Uq'ijil ri Ajawxel e in ri tajin kinsik'ij weri' chuwach ri are'; xoquje' xinb'an weri' aretaq chi' ri at xe'amuq ri ekaminaqib'. ¹³Aretaq chi' ri at katwa'lijik, kaya' kanoq ri awa cho ri mexa arech kamuqu' jun kaminaq, in ri xintaq uloq che rilik ri uchuq'ab' ri akojonik, ¹⁴e kamik ri', ri Dyos, xoquje' xinutaq uloq arech katinkunaj ri at e ri awalib' Sarra. ¹⁵In, in Rafa'el, in jun chkech ri ewuqub' Anjel che pa junalik ek'o naqaj e loq' ke'ok pa ri Uq'ijil ri Ajawxel».

¹⁶Chi ekeb' xaq ksach chi kiwach; e jupalik xeqaj pulew e sib'alaj kkixib'ij kib'. ¹⁷Ri are' kub'ij chkech: «Mixib'ij b'a iwib', chk'oji' ta b'a' ri utzil iwuk'. Chitewchi'j b'a' pa junalik ri Dyos. ¹⁸Ri in che xink'oji' iwuk', man in taj xwaj weri', xane are ri Dyos xajawanik; rajawaxik che kitewchi'j ri are' chi ronojel q'ij, rajawaxik kib'ixoj. ¹⁹Ri ix xiwilo che ri in xintij nuwa, man k'o ta xintijo, xaq jun k'utb'al kinb'ano. ²⁰Rumal k'uwa', chitewchi'j b'a' ri Ajawxel cho ri uwachulew e chimaltyoxin b'a' chrech ri Dyos. Ri in kinpaqi'i ub'i wa' ruk' ri Are' che xinutaq uloq. Chitzib'aj b'a' ronojel ri jastaq xik'ulmaj». ²¹Ri e'are' xew'alajik, k'atek'ut man k'o ta chi xkilo. ²²Nim xkil wi ri Dyos e xkib'ixoj, xkimaltyoxij rumal ri jetaq mayib'al xub'an kuk' ri e'are', che xuk'ut rib' jun anjel rech ri Dyos chkiwach ri e'are'.

Ri Si'on

13¹K'atek'uri' kub'ij:

 ;Tewchi'talik ri Dyos
 che pa junalik k'aslik,
 techi'talik rumal rech
 che pa junalik kk'oiji ri rajawib'al!

²Rumal rech che are Are'

 kuk'ajisaj uwach ri winaq
 e are Are' ksachow ri umak,
 are Are' kqasan jun pa ri nimalaj
 siwan rech ri kamikal
 are Are' kupaqab'a' uloq ri winaq
 chi pa ri nimalaj sachib'al ib',
 man k'o ta jun winaq
 kanimaj ub'ik puq'ab'.

³;Chiwok'owisaj ri ix uk'ojol ri Isra'el

 chkiwach ri jetaq amaq'!
 Rumal rech che are ri Are'

- xujjub'uj ub'ik chkixo'l ri e'are'.
- ⁴Waral ri' xuk'ut chiwach
 ri nimalaj ub'antajik.
 ;Nim chiwila' wi ri are' chkiwach
 konojel ri ek'ask'oj chuwachulew,
 rumal rech che are Are' Qajawaxel
 e are Are' Qadyos,
 are are' Qatat
 are are' junalik Qadyos!
- ⁵Ri are' xuk'ajisaj iwach rumal ri iwetzalal,
 k'atek'uri', kutoq'ob'isaj iwach,
 kixumulij chi na ri' chkixo'l
 uloq konojel ri jetaq amaq'
 jawi' xixujub'uj ub'ik.
- ⁶We ruk' ronojel iwanima'
 e ruk' ronojel iwuxlab'al
 kixtzalij ruk' ri are',
 arech qastzij kixb'in chuwach ri are',
 ri are' ktzalij uloq ri' iwuk',
 e man kuk'u' ta chi jumul ri'
 ri uwach chiwach.
 Chiwila' b'a' ri kub'an na iwuk',
 chiya' b'a' ub'ixik ruk' kowlaj ichab'al.
 Chitewchi'j b'a' ri Ajawxel rajaw ri suk'il,
 e nim chiwila' wi ri Ajawinel
 chub'eq'ij chub'esaq.
- ⁷Ri in, kinya ub'ixik ri Are'
 pa ri jun kaxlan ulew jawi' xink'am uloq
 ri in kink'utu ri uchuq'ab'
 e ri nimalaj ub'antajik
 chkiwach ri ajmakib' taq siwantinimit.
 ;Ix ajmakib' winaq,
 chixtzalij b'a' ruk' ri are',
 chik'aslemaj b'a' ri suk'il
 chuwach ri Are';
 wene' utz na kixrilo
 e wene' kutoq'ob'isaj na iwach!
- ⁸Ri in, nim kinwil wi ri Nudyos
 e kki'kotik ri wuxlab'al
 rumal ri Ajawinel rajaw ri Kaj.
 Ri nimalaj ub'antajik
 qas chk'oji' ta b'a' pa ri ichi',
 e chkiya' b'a' ub'ixik konojel
 pa ri Jerusalem!
- ⁹Jerusalem, tyoxlaj tinimit!,
 Ri Dyos xuk'ajisaj awach rumal
 rech ri kichak ri e'awalk'uwa'l

- k'atek'uri', kutoq'ob'isaj chi na kiwach
 ri' ri ekalk'uwa'l ri esuk' ta winaq.
- ¹⁰Qastzij chamalxyoxij b'a' chrech ri Ajawxel,
 e chatewchi'j b'a' ri Ajawinel
 rech chub'eq'ij chub'esaq,
 arech, ruk' ki'kotemal
 kuwa'lisaj chi na
 ri Nimalaj Rachoch awuk' ri at,
 e rumal awech ri at kuya ki'kotemal
 chkech konojel ri ek'amom uloq
 pa jun kaxlan ulew,
 e rumal awech ri at, kuk'ut
 ri uloq'oq'eb'al chkiwach
 ri man k'o ta kipatan,
 chub'eq'ij chub'esaq.
- ¹¹Knikow ri' ri nimalaj usaqil ri aq'aq'
 puwi' ronojel ri uxkut uwachulew;
 ek'i winaq ri' che naj kepe wi,
 kepe uloq ri' awuk' ri at,
 xoquje' ri esiwantinimit
 erech uxkut ulew,
 pa ri tyoxlaj Ub'i' ri Ajawxel,
 ri Adyos, kuk'am ub'i ri'
 pa ri kiq'ab' ri jetaq sipanik
 rech ri Ajawinel rajaw ri Kaj.
 Konojel ri mayilq'ijjsaq
 kq'alajin na ri' chkech
 ri ki'kikotemal rumal awech ri at,
 e ri Ub'i' ri Cha'om
 chi pa junalik ri' kkanajik kanoq
 kuk' ri mayilq'ijjsaq.
- ¹²Itzel chkech ri winaq aretaq
 chi' kkib'ij itzel taq tzij piwi',
 itzel chkech konojel
 ri kb'an k'ax chawech,
 itzel chkech konojel ri kkiwilijsaj ub'ik
 ri jetaq atapya,
 ri e'are' che kkiqasaj
 ri jetaq akeq'te' pulew,
 e ri e'are' che kkiporoj
 ri jetaq awachoch!
 E pa junalik chitewchi'xoq
 ri jachintaq katkiyako!
- ¹³K'atek'uri', ri at sib'alaj utz
 ri' kawil na weri' e katki'kot ri'
 pakiwi' ri ekalk'uwa'l ri esuk' taq winaq,
 rumal rech che konojel ri' kemulix na ri'

- e kkitewchi'j na ri' ri Ajawxel rech junalik.
- ¹⁴¡Utzalaj kech ri katkiloq' oq'ej!
 ¡utz kech ri keki'kotik
 pa utzil chawech ri at!
 ¡Utz kech ri jachintaq xe' oq'ik
 pa taq ri uk'ajisaxik wach xab'ano!
 Rumal rech che keki'kotik ri' awuk' ri at,
 e kkil na ri' ronojel utzil
 che kpe na awuk' ri at.
- ¹⁵¡Wuxlab'al, chatewchi'j b'a' ri Ajawxel,
 ri nimalaj Ajawinel,
- ¹⁶rumal rech che kyakitaj
 chi na jumul ri Jerusalem,
 e pa junalik ri' kk'oji'
 ri Rachoch pa ri tinimit!
 ¡Sib'alaj utz ri', we kkanaj kan
 jun chkech ri ewija'al,
 arech kril ri Aq'ijil e nim kril wi
 ri Ajawinel rajaw ri Kaj!
 Kyak chi na jumul ri' ri jetaq
 uchi'ja rech ri Jerusalem
 ruk' ri ab'aj safiro
 e ruk' ri ab'aj esmeralda
 e kyak ri' ri jetaq utapya
 ruk' utzalaj taq ab'aj;
 ri jetaq ukeq'te' ri Jerusalem
 kyak ri' ruk' q'an pwaq,
 e ri kowlaj taq utapya kyak
 na ri' ruk' ch'ajch'ojalaj q'an pwaq.
- ¹⁷Ri jetaq uk'ayb'al ri Jerusalem
 kyak ri' ruk' ab'aj rub'i e ruk' ab'aj ofir;
 pa ri taq uchi'ja rech ri Jerusalem
 kb'an b'ix ri' rech ki'kotemal;
- ¹⁸e pa ronojel ri jetaq ja kb'ixox na ri':
 ¡Aleluya!
 ¡Tewchi'talik ri Udyos ri Isra'el.
 ¡E ri etewchi'talik, kkitewchi'j
 na ri' ri Tyoxlaj B'i'aj,
 chube'q'ij chub'esaq!

Ri Ninive

14¹Chiri' xk'is wi ri jetaq ub'ix ri Tob'it.

Ri Tob'it xkamik pa ri utzil aretaq chi' ok'al kab'lajuj (112) ujunab', k'atek'uri' nimalaj umuqik xb'an pa ri Ninive. ²Ri are' oxk'al keb' ujunab' aretaq chi' moy xkanaj kanoq; e aretaq chi' xka'y chi jumul, ri are' sib'alaj xwinaqarik pa ri uk'aslemal, kujach ri pwaq e chi ronojel mul ktechi'n chrech ri Dyos e kkuya ub'ixik ri nimalaj ub'antajik. ³Aretaq chi' naqaj

chik k'o wi ri ukamikal, kusik'ij ri uk'ojol Tob'i'as e xuwuqxani'j kan chrech weri': «Nuk'ojol, che'ak'ama' ub'ik ri e'awalk'uwa'l, ⁴e chatija' anim katb'e pa ri Medi'a, rumal rech che ri in kinkoj ri utzij ri Dyos xub'ij puwi' ri Ninive rumal ri Nahum. Ri xkib'ij ri eq'axel utzij ri Dyos che erech ri Isarel, ri etaqom uloq, ri tzij xkib'ij puwi' ri Asiri'a e ri Ninive, qastzij che ronojel ri' kb'antajik. Man k'o ta jun tzij ri' che mata kb'antajik. Ronojel ri' kopanik pa ri uq'ij. Are utz ri' kito' iwib' pa ri Medi'a chuwach ri Asiri'a on chuwach ri B'ab'iloni'a. Rumal rech ri in, weta'm e kinkojo che ronojel ri ub'im ri Dyos qastzij kb'antajin na, kopanik na ri' e man k'o ta jun kitzij ri' ri eq'axel utzij ri Dyos che mata kb'antajik.

Konojel ri eqachalal che xekanaj kanoq pa ri rulew ri Isra'el, ketzib'ax na ri' ri e'are' e naj ri' kek'am na ub'i ri' chrech ri utzalaj kitinimit. Ronojel ri rulew ri Isra'el jun tz'inalik ulew ri' kkanaj kanoq. Jun tz'inalik ulew ri' kkanaj kanoq ri Samari'a e ri Jerusalem. Ri Rachoch ri Dyos, tolonik e porom ri' kkanaj kanoq k'i taq junab'. ⁵K'atek'uri', jumul chik, ri Dyos kutoq'ob'isaj na kiwach ri' e ke'utzalijisaj na ri' pa ri rulew ri Isra'el. Kkiyak chi jumul ri' ri Ja, kne'b'a' man je ta chi ri' jacha ri jun nab'e' kanoq, chi kopanik ri jetaq q'ij. K'atek'uri', konojel ri ketzalij uloq pa kaxlan taq ulew, kkiyak chi na jumul ri' jun je'likalaj Jerusalem e chupam kkiyak chi na jumul ri' ri Rachoch ri Dyos, jeri' jacha xkib'ij ri eq'axel utzij ri Dyos rech ri Isra'el. ⁶Konojel ri esiwantinimit erech ronojel ri uwachulew, kkik'ex na ri' ri kanima' e qastzij ri' kkina' na kib' chuwach ri Dyos. Konojel ri', kekiya kanoq ri e'esal taq uwach dyos, ri xeb'anow chkech che xeb'e pa ri jastaq che man tzij taq. ⁷K'atek'uri', kkitewchi'j na ri' ri Dyos jacha ri taqal chrech ri Are'. Konojel ri e'ajisra'el che xeto'tajik kanoq pa taq we q'ij ri', qastzij na k'uri' kna'taj ri Dyos chkech. Kkimulij kib' ri' e keb'e' na k'uri' pa ri Jerusalem e kekanaj chi jumul ri' pa ri rulew ri Ab'raham, e qastzij ri' kenaj ri' chila' jacha kechb'al. E konojel ri jachintaq che qastzij kkiloq'oq'ej ri Dyos, keki'kot ri'; k'atek'ut, jachintaq ri kemakunik e kkib'an ri man suk'il taj, ksach kiwach ri' cho ri uwachulew.

⁸K'atek'uri', kamik ri', ix nuk'ojol, kinchilb'ej chiwech che qastzij b'a' chipatanij ri dyos, e chib'ana' b'a' ri utz chuwach ri are'. Che'itaqa' b'a' ri e'iwalk'uwa'l che uk'aslemaxik ri suk'il e che ujachik ri pwaq, qastzij b'a' chna'taj ri Dyos chkech e chkitewchi'j b'a' ri Ub'i' ronojel taq q'ij, e ruk' ronojel kichuq'ab'.

⁹Ri at, nuk'ojol, chatel ub'ik pa ri Ninive, matkanaj kan waral. ¹⁰Chi pa ri jun q'ij che kamuq kan ri anan wuk' ri in, chi pa ri jun q'ij ri' katb'e ub'ik, matkanaj kan pa we ulew ri', jawi' wilom wi che kb'an ri man tzij taj e ri man suk taj. Chawilampe', nuk'ojol, ronojel ri xub'an ri Nadab' chrech ri utat ri Ajikar, ri are' che are xk'iysan rech. ¿La man k'aslik taj xuqasaj ub'ik pulew? K'atek'ut, ri Dyos xub'ano che ri jun kamisanel xutoj uk'axel ri retzalal chuwach ri winaq che xukamisaj; xresaj uloq ri Ajikar cho ri saqil e xunim ub'ik ri Nadab' pa ri junalikaj q'equ'mal, rumal rech che xuchomaj ukamikal ri Ajikar. Rumal rech ri utz taq uchak, ri Ajikar xkoltajik chuwach ri jun k'amb'al rech kamikal xukoj ri Nadab' chrech ri are'. E are ri Nadab' xtzaq pa k'amb'al e jeri' ri xuk'isa' wi ri are'. ¹¹Je' nak'ut ix walk'uwa'l, chiwila' b'a' jawi' kb'e wi jun rumal ri ujachik ri pwaq e jawi' kb'e wi jun rumal ri man suk' taj: pa ri kamikal. K'atek'ut, man kel ta chi ri wuxlab'al».

Kiya cho ri ch'at e xel ranima' e nimalaj umuqik xb'anik.

¹²Aretaq chi' xkam ri unan, ri Tob'i'as kumuq ri are' chunaqaj ri utat. K'atek'uri', erachi'l ri eralk'uwa'l e ri rixoqil xb'e ub'ik pa ri Medi'a. Xjeqi' pa ri Ekb'atana pa ri rachoch ri tata uji' Ragü'el. ¹³Ke'rili'j ri e'uji' pa ri kiri'job'ik, nim keril wi ri e'are' e utz kkil ri e'are', k'atek'uri' ke'umuq pa ri Ekb'atana rech ri Medi'a. Ri Tob'i'as xrechb'ej ri rachoch ri Ragü'el, e ri rachoch ri utat Tob'it. ¹⁴Xk'asi'k ok'al wuqlajuj ujunab' e utzalaj ukamikal

xb'anik. ¹⁵Aretaq chi' maja' kkamik, xrilo e xuta utzijol che xchup uwach ri Ninive. E xrilo che eximalik kek'am ub'ik ri e'ajninive pa ri Medi'a, aretaq chi' ri Si'ajares, rajawinel ri Medi'a. Xtewchi'n chrech ri Dyos rumal ronojel ri k'ax xuya chkech ri e'ajninive e ri e'ajasiri'a. Aretaq chi' maja' kkamik, ri are' xki'kotik rumal ri k'ax xuriq ri Ninive e xutewchi'j ri Ajawxel Dyos chi chub'eq'ij chub'esaq. Amen.